

Entrevista Fania Oz-Salzberger Historiadora i autora del llibre ‘Los judíos y las palabras’, juntament amb el seu pare, el prestigiós escriptor israelià Amos Oz

“La nostra no és una línia de sang, sinó de text”

Marcela Topor
BARCELONA

L'escriptora i historiadora Fania Oz-Salzberger va visitar, fa pocs dies, Girona per impartir la conferència *La identitat jueva més enllà de la religió*, com a cloenda del cicle *La identitat des de l'absència*, al pati del Museu d'Història dels Jueus.

És la segona vegada que visita Girona. En la conferència, va dir que la seva relació amb Girona és gairebé mística. Per què?

Primer, vaig sentir a parlar de Catalunya com a adolescent al quibuts on vaig anar fins als 18 anys, a través d'una traducció d'un llibre del meu pare; era alguna cosa que m'atreia, però no sabia per què. Vaig pensar que potser era perquè els catalans i els jueus es van creuar en la història, però també perquè són dues nacions, grups petits però amb un sentit de la cultura i la identitat molt pronunciats, i amb l'altra similitud de ser dues cultures intentant sobreviure en ambients hostils, que les van intentar dissoldre però no se'n van sortir. Per tant, vaig fer aquesta comparació intel·lectual. Després, un poder mistic em va portar aquí per la meua lluna de mel, el 1989, encara no sé per què. Llavors, em vaig sentir molt trista i molt feliç a la vegada. Contenta perquè la ciutat vella era plena de memòria jueva, però estava bastant abandonada i sola. Hi havia aquest mateix museu, però era molt petit, només feia dos anys que existia, hi havia molt pocs visitants i ens vam sentir una mica sols, com els últims jueus del món, perquè tot semblava una mica artificial. Era com una ciutat fantasma.

I ara que hi ha tornat?

És molt gratificant veure com ha crescut i florit aquest museu, la vella ciutat medieval resplendent i que hi ha una comunitat i un gran interès a recuperar la memòria històrica.

I la cosa mística? Vostè no és creient.

Finalment, vaig descobrir, no-

Fania Oz-Salzberger, durant la conferència al Museu d'Història dels Jueus de Girona ■ ARXIU

més poques setmanes abans de tornar a Girona, que la branca Horowitz de la meua família eren uns Girondí, a través del rabí Isaiah Halevi Horowitz. Resulta que soc d'aquí i no en tenia ni idea! Això em va posar els pèls de punta, però encara no crec en Déu. No és una coincidència, té a veure amb el moviment i la continuïtat secular dels jueus.

Prové d'una família amb arrels a Ucraïna i Bessaràbia (actual Moldàvia). Ja hi ha tornat?

El meu pare encara rebutja tornar-hi. Jo hi vaig anar amb un programa de televisió d'Israel, al poble Rivne del nord d'Ucraïna, el poble de la meua àvia paterna, Fania, que va morir de manera tràgica quan el meu pare era un nen. Ella va enyorar molt el seu poble, on no va poder tornar mai més. Durant molts anys, ell no em va explicar mai la seva història i després va escriure el llibre *Tale of Love and Darkness*, que és

quan vaig entendre per què em deia Fania i la seva verdadera història. La meua experiència allà va ser una mica trista, perquè vaig trobar el lloc buit de memòria. La pel·lícula basada en el llibre la va dirigir Natalie Portman, en el seu inici com a directora.

En el llibre *Los judíos y las palabras*, diu que un dels mecanismes secrets de la supervivència jueva és la textualitat, la paraula i el debat. La textualitat va salvar la continuïtat de la cultura jueva?

No m'agrada gaire la paraula identitat; la considero una mica fatalista. La fe va ser molt important, però les paraules van ser més importants que els rituals. La nostra no és una línia de sang, sinó de text. És la frase més important del llibre que vaig escriure conjuntament amb el meu pare. Es tracta de transmetre coneixement a les noves generacions no a través d'obediència o submis-

Un dels mecanismes secrets de la supervivència jueva és la textualitat

sió, sinó a través de conversa, debat i arguments. La metàfora moderna és el llapis de memòria, que, per cert, va ser un invent jueu. El patrimoni històric jueu ha estat sempre així, anant pel món amb el nostre bagatge en un llapis de memòria.

Sense oblidar l'humor.

Sí, per al meu pare és molt im-

portant també. És bastant autocrític, fins i tot absurd, a l'estil de Woody Allen, Monty Python... Es tracta de parlar directe, però, al mateix temps, fer gràcia i també ser irreverent i capgirar la realitat. És part de l'argumentació: sorprendre l'altre, debatre i posar-ho en tot dubte. El debat és part de la nostra cultura des de petits.

Vostè explica com els jueus abans de córrer, en perill, només salvaven els llibres i els nens.

Els pilars de la nostra cultura i continuïtat. Una altra cosa crucial és la combinació entre el menjar i els llibres. No només els populars de folklore, sinó llibres sofisticats ja a partir de tres anys eren a la taula, com a aliment per a argumentació i conversa. I la biblioteca com un element estabilitzador i generador de conversa i debat i un pilar molt sòlid a què vas afegint llibres cada vegada. ■